

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Marčnina: za Združeno državo (sloven-
ski) v Kanado \$4.00 na leto, \$2.00 na pol
leta, \$1.00 na četrt leta; za Čileno in Čileno
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za In-
dočino \$5.00.

Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year,
Chicago and Cileno \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Come witness po dogovoru.—Rokopisi se ne
vrstijo.
Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.

Mašlov na vsi, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2687-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v obljubo, na primer (Feb. 23,
1933), poleg vašega imena na naslednji po-
meni, da vam je s tem datumom postala
narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Samoupor

Frontenac, Kans. — Tu si je
končal življenje z vrvjo Martin
Beve, star 67 let in doma iz Ko-
privnice pri Brezicah. Bil je član
društva št. 27 SNPJ. Pred dve-
ma letoma mu je umrla žena in
od takrat je živel sam zase. Ne
zaprta tukaj nobenih sorodni-
kov.

Na svetovni razstavi

Chicago. — Jugoslovanski dan
na svetovni razstavi v Chicagu
bo 2. julija. Za ta dan se pripra-
vljajo skupni pevski in atletski
nastopi ter druge ceremonije.
Ves program bo po radiu razšir-
jen po vsej Ameriki in Jugosla-
viji. Jugoslovanski razstavi od-
bor je tudi aranžiral tekmo za
jugoslovansko "kraljico lepote",
ki bo izbrana omenjenega dne.
Vsako jugoslovansko dekle v A-
meriki lahko tekmuje za to "kra-
ljico", ki bo nagrajena z brez-
plačnim izletom v Jugoslavijo.
Med razstavo bodo cene za vo-
žnjo v vlakih in avtobusih zelo
znižane.

Družinska tragedija

Raton, N. Mex. — Rojak John
Orehar je 10. t. m. ustrelil svojo
ženo Katy in nato samega sebe.
Tragedija se je zgodila v Hot
Springsu, N. M. Vzrok je de-
presija. Orehar in njegova žena
sta bila doma iz Bele Krajine.
Kolikar je znano, nista spadala
v nobeno društvo.

Rojak umri

Willock, Pa. — Tu je umrl
Bernard Tomše, star 64 let. Po-
kojnik ni bil član SNPJ — so
pa njegovi odraščeni otroci —
vendar je imel med člani toliko
priateljev, da so ga spremenili
k počitku v obilem številu.

Smrtina kosa v Clevelandu

Cleveland. — Umrl je Avgust
Pesek, star 46 let. Tu je bival
26 let. — Pokojni Anton Jenc,
ki je umrl v pondeljek, je bil
doma iz Zerovnice pri Cerklju
na Notranjskem. V Ameriki je
bil 30 let in tu zapuša ženo in
brata.

Lobija proti Roosevelt-
vemu programu

Zahteva podržavljenja bank in
ne krpanja roparskega siste-
ma

Washington. — (FP) — Ljud-
ska lobija je pozvala voditelja
demokratov v senatu, senatorja
Robinsona, naj predloži zborni-
ci načrt za podržavljenje bank,
kar bo bolj učinkovito kot, pa
Rooseveltova regulacija bankir-
jev.

"Bančna predloga admini-
stracije bo prav toliko zalegla
kot če bi zdravili raka z obliži,"
pravi lobija. "Mi smo imeli ta-
ko zvano federalno regulacijo
železnic že med vojno in po
vojni, kar pa ni delalo nobenih
zaprek wallstreetkim piratom.
Sedanjí krizi je mogoče priti v
oko najbolj učinkovito, če posta-
ne bankirstvo vladni monopol,
ki bi služil za koristi ljudstva
in ne v svrhu odiranja. Pred-
sedniku in tudi vsem nemor-
nim članom kongresa je to tu-
di znano."

Lobija nima nobenega upanja
v sedanje bančne reforme. S
strožjo kontrolo ne bo vlada
bankirjev prav nič oslabil; po-
magala jim bo le še do večje
moči.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Naznanilo

La Salle, Ill. — Kot smo pri-
čakovali, tako se je tudi zgodi-
lo. Obtoženci umora brata Mar-
tina Viranta so bili oproščeni.
Videlo se je takoj v začetku o-
bravnave, da pravica ne bo zma-
gala. Dokaz je bil, ker jim je so-
dišče dovolilo premestitev obrav-
nave iz okraja Tazewell v Men-
nard. V okraju Tazewell je nekaj
"fornerjev", v Menardu okraju so
pa sami stoprocentneži, ki še
zmiraj nosijo čevlje iz gumij, ši-
roke klobuke in pa pol funta
tobaka v ustih. Tem ljudem
"forner" sploh ni človek kot so
oni in kot je rekel urednik Pro-
svete: "Eden 'forner' več ali
manj, to pri njih nič ne šteje."
Ampak prišel bo čas, ko bodo
morilci delavcev kaznovani tako,
kot zaslužijo. Znana mi je cela
afeta, zato človeka tem bolj bo-
li, ko vidi, da naša sodišča tep-
tajo pravico na najgostejši način.

Socialistični klub št. 4 pri-
redil gumašo zabavo v soboto zve-
čer 18. marca v spodnji pro-
storih B. N. D. Članke kluba se
sodelovanjem gospodinjkega
kluba bodo imele na skrbi kuh-
njo, da ne bo nihče lačen. Tam
bo erijskem jezeru prideluje naš
stari znanec Jože Gramc jako
dobro grozdje. Kdor ne verja-
me, naj pride na našo prireditev,
pa se bo lahko prepričal.
Imeli bomo tudi "depression
dance". Kako ta zver izgleda, ne
vem, zato bo pa treba, da gre-
mo vsi na to prireditev, da se
osebno prepričamo. Vse, kar sem
omenil, bo prosto pod jako ma-
lo vstopnino. Na svidenje!

Član kluba.

V prid Prosveti

Bridgeport, O. — Mnogo raz-
prav je glede bodočnosti dne-
vnika Prosveta. Strinjam se, da
postane Prosveta obilnatna kot
je sedaj tednik. Kjer je več čla-
nov v družini, da se ravna kot
sedaj s tednikom. Prosveta naj
bi prinašala eno stran gradiva
v angleškem jeziku. To bi bilo
najboljše delo v prid listu kot
tudi za bodoči obstoj SNPJ. Kaj-
ti s tem bi se mladina bolj se-
zanila z načeli SNPJ in delav-
skimi smernicami, o katerih i-
ma naša mladina sedaj zelo ma-
lo pojma. V veliki večini niš. To
se vidi, kdor čita v obilnatni Pro-
sveti angleško štivo. Bila bi tu-
di precej cenejša, ker bi se tiska-
la v več izvodih. Vsak bi moral
biti za to idejo. Kajti Prosveta
bi mu na ta način kot dnevnik
pomagala vzgojiti njegove o-
troke v naprednem delavskem
duhu.

Po mojem mnenju, član, ki je
proti temu načrtu, ni iskren
član SNPJ in mu še nikoli ni bi-
lo za trden bodoči obstoj SNPJ.
To podprem z dokazi. Kar se ti-
če: bloka (brez podpisov), ga
sploh ni vredno upoštevati, kar
se tiče njihovih napadov na list.
Kje so njihova imena? Jh ni;
so pač pri Radniku. Ker ima slo-
venski delavec samo eden delav-
ski dnevnik v tej deželi, zato bi
bila velika izguba in udarec za
nas in bodočnost našega delav-
stva, ako bi prenehal dnevnik
Prosveta. Zraven pa bi bila za
nas tudi sramota, vzlic depre-
siji, ako bi izgubili edini dnevnik,
ki se res bori in dela za rešitev
izpod strašne mizerije, v kateri
se delavstvo danes nahaja. Ako
izhajajo drugi slov. dnevniki, je
naša dolžnost, da obdržimo Pro-
sveto in jo naredimo obilnatno.
Zraven bodo tudi odpadke provi-
zije zastopnikov, o katerih se
zadnji čas precej piše.

Kot zastopnik Proletarca i-
mam izkušnje, kakšno je delo
agitatorja. Seveda je razlika,
kdo je oseba. Vedno sem v de-
batih priporočal na agitaciji
Prosveto in Proletarca, akorav-
no nisem bil zastopnik Prosvete
in nikdar prejel centa provizije
od nje. Ampak se vedno zave-
dam, da Prosveta in Proletar-
ca sta edina lista, ki sta dosedaj
stala z nami v naših bojih, in
bosta tudi v bodoče, ako bosta
imela urednike kot sta Molek
pri Prosveti in Zajc pri Prole-
tarcu.

Ve se, da bodo nekateri dele-
gati proti temu načrtu, ampak
pazite drugi, ki ste bili pionir-
ji, ki ste gradili pota napreda,
da se onim kaj takega ne posre-
di. Delujte vsi za načrt. Zave-
dajte se, da boste delali za bo-
doči obstoj SNPJ, za izobrazbo

mladine in dobrobit bodoče druž-
be. Kajti čas in razmere potre-
bujejo, da se ta načrt osvoji. In-
to naj delegacija X. redne kon-
vencije upošteva, in izvršila bo
delo, ki bo najkoristnejše odkar
obstoja SNPJ.

Joseph Smoy.

Marksova spominska slavnost

Chicago, Ill. — V Prosveti je
bilo že poročano, da se vrši v
dvorani SNPJ na 26. marca po-
poldne ob pol treh velika spo-
minska slavnost smrti največje-
ga socialističnega misleca, Kar-
la Marksa. To spominsko slavnost
priredi klub št. 1 JSZ. Mar-
kov kratak življenjski je bil že
priobčen v Prosveti, radi tega
ni treba istega ponovno priobči-
ti. Oglejmo si raje glavne točke
programa, ki bo tako obširen in
raznoličen, kot še ni bil dosedaj
noben sličen program. Program,
ki se bo radi obširnosti pričel
točno ob pol treh, bo odprt z
nastopom deškega tamburaške-
ga zboru arbskega kluba št. 20
JSZ. Igral bo "Internacionalo".

V naslednji točki programa bo
pojasnil sodr. Charles Pogorelec,
tajnik JSZ in upravnik Pro-
letarca, pomen delavskega časo-
pisa in tiska sploh. Predmet je
izredno važen in tako tudi po-
memben. Delavstvu je mogoče
napredovati le, ako ima močno
razvito časopisje, ako se delav-
ci brigajo za svojo literaturo.

V kratkem igrokazu "Za de-
lavske žulje", priredi Frank
Zaitz, urednik Proletarca, bo na
na kratko orisana trnjeva pot
potovalnega zastopnika za delav-
sko časopisje in delavskega a-
gitatorja sploh. Priroz se vrši v
mali naselbini, kjer se največ
časa porabi pri čaši, petju in po-
litičiranju vsekrizem. V igrokazu
nastopi 12 oseb.

V peti točki vsporeda nastopi
socialistični pevski zbor "Sava",
pod vodstvom Jakoba Muhe, s
par selekcijami. Ta zbor je dobro
znan vsem Slovincem v Chicagu
in okolici in radi tega so bili vsi
dosedanjí pevski koncerti izred-
no dobro obiskani; ta zbor je
vselej imel na svojem programu
kako iznenadenje. Tako ga ima
tudi za ta program.

Po nastopu pevskega zboru
"Sava" bo kratak odmor. Po od-
moru bodo igralci in igralko an-
gleškega dramskega odseka kluba
št. 1 JSZ nastopili v kratki
drami, vzeti iz življenja brezpo-
selnih delavcev. Drama se vrši
v času, ko je po Hooverovih iz-
javah imel vsak delavec po "dva
avta v garaži in pečene piške na
krožniku". Vrši se večinoma v
hotelu "Hoover" v mestu "Hoo-
verville". Bo zelo zanimivo, ker
take drame, da bi se vršila v
času, ko smo lovili gospodnjo
Prosperiteto okrog oglov in ko
je v bankah tudi ob sv. Jakobu
nastopil tak mrz, da so zmizni-
li bankovci in cekini in še sedaj
niso otajali, ko je nastopil "new
deal", še nismo videli na odru.

Joško Oven je poznan kot iz-
redno dober govornik in preda-
vatelj. Vršila se bo spominska
slavnost Karla Marksa. Sodr. O-
ven je bival dalj časa v Parizu,
kjer je bival tudi Karl Marks,
in zbral je precej zanimivega
gradiva o življenju in delu glavn-
nega utemeljitelja znanstvenega
socializma. Kdo bi bil torej bolj
kompetenten podati kratko sliko
življenja Karla Marksa kot sodr.
Oven?

V naslednji točki programa

bomo zopet slišali deški tambu-
raški zbor, ki bo zaigral par de-
lavske. Nastopijo sami dečki
do starosti 16 let.

V kratkem igrokazu "Smrt re-
volucionarja", katero je prire-
dil nalašč za to slavnost Joško
Oven, bo v prizorih podano živ-
ljenje in konec delavskega bori-
telja v Parizu za časa Karla Mar-
ksovega bivanja v francoski pre-
stolici. Pred nekaj leti je dram-
ski odsek kluba št. 1 JSZ upri-
zoril tudi dramo iz pariškega ži-
vljenja, katero je priredil Joško
Oven. Ta drama se je navzočim
tako dopadla, da je že marsika-
teri izrazili željo, da jo zopet vi-
di.

Ves program bo pa zaključil
eden najmočnejših in najboljših
českkih pevskih zborov v law-
delskem okrožju, mešani zbor
"Karl Marks" pod vodstvom o-
pernega dirigenta Františka Ku-
bina. Nastopil bo v pesmi "In-
ternacionala". Nastopi čez 60
pevcev. Ta pevski zbor je pred
par leti uprizoril pod vodstvom
Františka Kubina opero "Hof-
manove pripovedke" in glasbeni
kritik čikaške Tribune je takrat
pisal, da nikakor ni mogel ver-
jeti, da je to opero podal dile-
tantski pevski zbor; mislil je, da
so vsi pevci profesionalni.

Iz navedena kratkega obrisa
celotnega programa je razvidno,
da bo ta priredba v resnici vred-
na spominske slavnosti Karla
Marksa. Ker je vstopnina k tej
prireditvi tako nizka — samo 40c
— se bo mogoče udeležiti sleher-
nemu. Ako še nimate vstopnice,
nabavite si jo. Dobite jih pri čla-
nih in članicah kluba št. 1 JSZ
in v uradu Proletarca. Po kon-
čanem sporedu bo zabava v obeh
dvorani; v zgornji bo igral Ko-
chevarjev orkester, v spodnji pa
starokrajska harmonika.

Pub. odsek.

Dajte nam dnevnik Prosveto!

Coffinwood, O. — Ker se bli-
ža konvencija — samo še deset
tednov je do nje — želim, da pri-
občite tudi moje mnenje glede
našega dnevnika Prosvete.

Skoro dnevno pridem v dotiko
z bivšimi člani ene ali druge po-
porne organizacije, katere je kri-
za vrgla na ulico in jim požrla
slednji dolar. Proti svoji volji
so bili prisiljeni pustiti tudi dru-
štva in časopise. Neki član SN-
PJ mi je dejal: "Zgubil sem dru-
štvo in dnevnik Prosveto, 15 let
sem jih delal, pa vse zamanj,
sedaj ne moram več. Ampak o-
stalo mi je eno. Kar sem se v
teh letih naučil iz Prosvete, to
mi je ostalo in tega ne dam za
noben denar!"

Slično se sliši čisto.
Sedaj stojim pred slovenskim
delavstvom glavno vprašanje,
kako ohraniti dnevnik Prosveto,
kajti jednota brez dnevnika
Prosvete bi postala navažna in-
šurenc kompanija.

Tu v Clevelandu so se dobro
odrezali. Za delegate X. konven-
cije so izbrali najboljše in na-
predno misleče moze v naselbini.
Ce so po vseh ostalih naselbinah
napravili tako, sem prepričan,
da bo dnevnik Prosveta postal še
trdnjša podlaga za slovenske
delavce v Ameriki! Po mojem
pripravljanju, ako je kateri izmed
delegatov v dvomu katero stran
bi zastopal, je najboljša, da u-
pošteva sugestije urednika Pro-
svete, ki je najboljši in najbolj
izkušen ter pošten in zvest slo-
venski urednik v Ameriki.

Se to. Kot izgleda, se name-
rava spet povrniti kritika glede
Judničevega potopisa, ki je bil
priobčen v Prosveti. S tem se ne
strinjam, kajti na ta način se

—Federated Pictures.

Najnovejša ameriška bojna
ladja "Portland". Odpula je na
Pacifik, kjer je že precej časa
oblačno.

odganja one pridobljene delavce
iz zatemnjenih vrst. Rusijo ka-
zati v slabi luči je pač najboljši
argument za sedanji sistem. Saj
še kakšna mala zapuščena far-
ma se ne more v par letih spravi-
titi v red, kam šele velikanška
država. Počedovana izkorišče-
valna bolezen se tudi ne da od-
praviti v desetih letih. Pa ne
bo dolgo, ko bodo ljudje kazali
na Rusijo: Poglejte, v Rusiji so
ljudje! Mi smo pa v moderni
zverinski sužnosti. Mene bolj ve-
selijo Spartakovi dopisi; pazlji-
vo jih čitam in mi odpirajo oči.
Le škoda, da ne piše bolj po-
gostoma. Pošteno štivo dela po-
štene ljudi. Kristina Skaplin.

Prva federacijska zabava

Milwaukee, Wis. — Federaci-
ja jednotlivih društev za mil-
wausko in westallisko naselbino
priredi domačo zabavo v soboto
na 18. marca v So. Side Turn
dvorani, v spodnji prostorih.
Vstopnina samo 30c, pa tem
pa so vključena jedila in pija-
nja bo po 5c. Ker se sedaj
naša blagajna "piše s tremi čr-
kami", je težko kaj pomagati
ali darovati. Vred tega upamo,
da bomo potom domače zabave
blagajno malo podkrepili. Čla-
nice so izjavile, da bodo napek-
le potic in drugih jestvin, tako
da lačen ne bo nihče. Seveda bo-
do na razpolago tudi običajne
kranjske klobase, iz katerih se
napravi okusen prizgizek. Gle-
de pijače smo tudi gotovi, da je
ne bo manjkalo. Zato pa ste u-
ljudno vabljeni vsi iz Milwaukee-
ja in West Allisa. Udeležite se v
obilnem številu prve zabave na-
še federacije!

Frank Perko.

Skupna prireditev 30. maja

Canton, O. — Pet tukašnjih
jugoslovanskih brataških dru-
štev priredi skupno veselico z
igro "Ciganka in njeni otroci"
na 30. maja (Decoration day).
Podrobnosti o bogatem pro-
gramu, ki bo izvajan na ta dan, bo-
do objavljene pravočasno, tako
tudi prostor, kjer se bo prire-
ditev vršila.

Za pub. odsek.—Frank Guša.

Vabilo na veselico z igro

Gowanda, N. Y. — Okoliško
občinstvo se uljudno vabi na ve-
selico z igro "Kakršen gospod,
tak sluga", ki bo uprizorjena na
18. marca v Slovenskem narod-
nem domu ob 8. zvečer. Imeno-
vana igra je komične vsebine in
bo vsakemu ugajala. Vstopnina
35c za moške in 25c za ženske.
Godba bo izborna in postrežba
solidna. Pridite vsi, pav vsi, po-
sebnost pa vsi Jožeti in Jožice, ker
naslednji dan bo njihov god.
Kdor se hoče od arca spet en-
it nasmejati, naj pride na
marca v SND ob 8. zvečer!
John Matekovich.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Ena, ki je v skrbeh, Braddock,
Pa. — Potreben je podpis in
društveno št. za objavo.

Novi dohodninski

Mnogo ljudi, ki niso ni-
poprej plačali davka na do-
hitek, morajo letos plačati
dohodninski davek v skladu z
zakona, ki ga je kongres
sprejel in s katerim so se
žali davčni odpusti in po-
davčni odstotki.

Zakon od 1. 1932 (Re-
Act) zahteva, da sledeči
morajo pod prisego pri-
javiti an income tax re-
koliko so zaslužile v letu 1932.

1. Vsakdo, ki je samec
ma samka ali pa poročeni
da bi živel skupaj z ženo
ma soprogom, mora vložiti
javo, ako je čisti zaslužek
1932 znašal \$1000 ali več.
2. Vsakdo, ki je poro-
čeni z ženo oziroma sopro-
ga mora prijaviti svoj dohod-
ko je zaslužil \$2500 ali več.
3. Vsakdo, katerega
dohodek je znašal \$5000 ali
mora prijaviti svoj dohod-
brez oziroma na to, koliko
čisti dohodek.

Osební odbitki (Per-
sonal exemptions) so sledeči:
naj odbije \$1000, poročeni
ba ali družinski poglavar
Družinski poglavar je on,
svojem stanovanju vzdržu-
no ali več odvisnih oseb
rodnikov).

Mož in žena, katerega
dohodek je bil več kot
\$1000, smeta vložiti skupno
ako vložita vsak svojo pri-
javo, je eden odbiti \$2500.
Poleg osebnih odbitkov
vsak davkoplačevalec odbiti
\$400 (credit for depend-
ents) za vsako odvisno osebo,
pod 18. letom ali drugače
svojna za samovzdrževanje
je vseeno, da li ta odvisna
ba živi skupaj z njim ali ne
sme se pa odbiti za ženo
ma soproga.

Ako se od čistega dohoda
bijejo ti osebni odbitki in
bitki za odvisne osebe, pre-
ne znesek, na katerega je
plačati gotov odstotek kot
dohodninski davek. Davek
vseh \$4000 obdavčljivega
ostanka je povznan na štiri
stotke. Za višje dohodeke
vek poviša do 8% in v
letstvih se dodaje takoz-
"surtaaksa". Z isto vred
vek poprej nikdar znašal
20%. Dandanes pa znaša
hodke od \$10,000 40% in
na dohodek čez en milijon.

Vsi priseljenci se smajo
kot "nastanjeni inozemci"
(resident aliens) in imajo
davčne pravice in dolžnost
ameriški državljani. Le so
tukaj začasno, se smajo
kot "nenastanjeni inozemci"
morajo plačati na ono, ko
zaslužijo tukaj, 8% kot do-
ski davek.

Prijava o dohodku (in-
tax return) treba vložiti
davčnem uradu (Collector
Internal Revenue) onega
ja, kjer davkoplačevalec
je, in to najkasneje 15.
marca 1933. Podpis davi-
čevalca mora biti potrjen
notarja.

Davek je treba plačati
časno. Dovoljeno pa je
plačati davek v štirih let-
nih obrokih. Prvi obrok
ba plačati takoj.

Tiskovine (blanks) za
njenje prijave se morajo
pri davčnem uradu, banki
druge. V tiskovinah so
sani vsi predpisi glede
njenja davka.

Zakon predpisuje stro-
ni za krive navedbe v pri-
ali za one, ki ne prijavljajo
jega dohodka.—FLIS.

Zangara umre prihodnji
Raiford, Fla. — Glas
Zangara, ki je zadnji mesec
ljal na Rooseveltovo smrt,
nil čikaškega župana Cerni-
bo usmrčen na električnem
lu v državni jetniknici v to-
ki se začne 20. marca. Dan
kucije določi načelnik jet-
ce.

Brezposelnost ruderja
Washington, Pa. — Dva
poselna ruderja sta našla
ko sta nabirala premog na
niškem nasipu. Grob sta
ko ju je zakrila večja plav-
menja in premoja. Vred
manjšosti je mnogo tujih
darjev prisljenih, da sli-
mog na rudnikih zaslužiti.

S svetovne razstave po Chicagu: Modernistični avtobusi za
prevažanje gledalcev po razstavnih prostorih. Ze danes imajo na
prostorih 60 takih avtobusov.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

IZPRAVA GLEDE UMORA BOSANSKEGA PREKUPČEVALCA

Prava proti obtoženci Lombarju predložena na 1. marec

Pisali smo že, da se je pred ljudskim sodiščem začela izpjava proti Jožetu Lombarju, zgoraj Šiške, ki je obtožen umora, češ, da je leta 1930 za Rožnikom s sekirico ubil bosanskega prekupčevalca Vojnikovića, mu odvzel 4 tisoč dinarjev ter vrnil v Koprivnici vojnjak v Koprivnici v opuščen vojnjak v Koprivnici. V prvem poročilu smo pisali, kako opisuje obtoženec in s tem podpira obtožbo, da je Lombar morilec. Danes je pred sodiščem predložena tri ljudski, ki so hoteli prispevati procesu. Nekaj strašnih je ob vodu v dvorano vtrčalo red. Ko je senat hotel svoja mesta, so dovedli tistega, ki kaže na zunaj, da živi in odločnost, odgovorja na vsako vprašanje, na premišljeno. Kmalu za njim sta vstopili v sodno dvorano tudi dve ženski z zakritimi obrazoma, dve muslimanki. Ena od njih je bila žena umorjenega Vojnikovića, ki je privedla s seboj tudi sinčka.

Na predsednikovo poziv je začel obtoženec obširno pripovedovati o poteku usodnega dne. Navedel je, kje se je vse začelo, preden je prišel Vojnikoviću k njemu. Po kosilu ga je klical Vojnikovič, ki je hotel videti od njega puško. Ker mu ni bila všeč, je Vojnikovič odšel. Lombar pravi, da ne ve, kdaj je odšel. Lombar sam je potem v mesto, navajajo govoriti, v katerih se je oglasil, dr. Sfiligoj, ki ga je obiskal. Tega zdravnika se zelo rad spominja, kakor pravimo, da je preživel naslednji dan: Lombar je na lov, ustrelil dva zajeca, enega odnesel dr. Sfiligoj, drugi pa je doma ukradel 700 Din svoji sestri. Ta dan je zapravil tiste dni po ubitju in deželi, in to je tisti dan, o katerem meni sodišče, da ga je imel od Vojnikovića. Predsednik opozori Lombarja, da je tega denarja preveliko za vse tiste izdatke, ki jih Lombar tiste dni po umoru Vojnikovića napravil. Lombar pravi, da je nekaj zaslužil tiste dni s splavljanjem telesnih plošč.

Predsednik: Tistega dne, ko je Vojnikovićevo truplo našel, ste se bali vrniti domov in ste se skrivali. Zakaj? Lombar: Ker sem imel a sekirico s seboj. (Lombar se poganja po drugi prepovedanih lov in mazaštva bavil tudi s klopčevostv.)

Predsednik spomni obtoženca na izjave glavnih dveh kazencev, pravi Lombar: To me zlažno. Kremžar si je sam povedal, kako sem udaril Vojnikovića s sekirico po glavi na desni strani. To si je izmislil.

Glavni dve priči: Po dveurnem zaslišanju Lombarja je bil predsednik v dvorano v glavno pričo, Franceta Kremžarja, mehanika od St. Ljubljane. Kremžar je svedel z Lombarjem v bolnišnici, ki je bil Lombar mu je povedal, da je bil Lombar oboje povedal, pripoveduje Kremžar tako:

Pravi mi je: Namen sem imel, da poprej izvršim umor na Vojnikovića, a ni bilo možnosti in Vojnikovič ni bil denarja. Ko pa je takrat prišel Vojnikovič k meni, sem se premislil. Sekirico, ki sem imel s sabo zmerom, zaradi

lova, sem imel za pasom. V gozdu sem ga udaril s sekirjo po glavi, na desno stran. Zavpil je kot zver, nato pa se je zgrudil in ni dal nobenega znaka več od sebe. V bližini so bili cigani in upal sem, da bodo nje osumili umora. Smola je v tem, da je prišlo truplo na površje in sta ga tako dva fanta našla.

Dalje pravi Kremžar, da mu je pripovedoval Lombar, kako si je krvave roke umil v vodi, obleko je dal doma očistiti. Ve tudi, da je Lombar iztihil nekaj pisem iz zapora ter dobil nekaj priči na svojo stran. To ga bo rešilo, da ne bo bingljal na vešalih, je rekel Lombar Kremžarju.

Ko je končal Kremžar svoje pričevanje, se je obrnil k obtoženci in rekel: Jože, jaz nisem bil zraven. Tako si mi ti povedal. Jaz imam čisto vest.

Obtoženec: V obraz bi ti bilo treba pljuniti.

Druga glavna priča je kaznjene mariborske kaznilnice Pepelnik, ki je bil v ljubljanskih zaporih strežaj v bolniški sobi. Ta izpove, da je večkrat slišal, kako se je bledel Lombarju, ki je govoril: Ti si kriv, da je prišlo na površje, sestra... Ko se je Lombar zbudil iz omotice, je strahoma vprašal Pepelnika, kaj je govoril v spanju. Pepelnik mu je rekel v obraz: Ti si morilec. Nato mu je Lombar priznal in še obširno govoril o tako zvan "rebnuri", s katero je bilo Vojnikovićevo truplo povezano. Tudi mu je pravil Lombar, da je že doma govoril v sanjah, da je morilec, na kar ga je sestra opozorila. Pri vsem tem je Lombar prosil Pepelnika, naj molči, češ, saj si star maček.

Tudi o tem pravi obtoženec, da si je vse izmislil in da laže.

Potem so sledile druge pričbe, ki so izpričale obremenilno. Nekaj prič je videla Lombarja iti z nekim tujcem proti Večni poti. Ko so se srečali, je pogledal Lombar v tla. Opis tujca se ujema z Vojnikovičem. Dr. Sfiligoj je precej natanko navedel, kdaj sta se in kje srečala z Lombarjem ter je zanikal trditve obtoženčeve. Zaslišana je bila tudi ena od tistih žensk, s katerimi je Lombar dan po umoru veseljal po Ljubljani in Stični. Izpovedala ni nič kaj važnega.

Zarobenec Lombarjeve sestre in Lombarjeva sestra sta izpovedala razbremenilno za Lombarja, posebno s trditvijo, da je Lombar tiste dni res ukradel sestrini materi nekaj stotakov. Zasliševanje prič se je nadaljevalo tudi naslednji dan, vendar pa je predsednik razpravo prekinil, ker sta tako zagovornik kakor tudi pravdnik zahtevala zaslišanje novih prič in ker je treba neke stvari še preiskati. Razprava se bo nadaljevala dne 1. marca.

Poneverbe denarja na invalidde. — Vojni invalidi imajo svoje društvo, ki ga priznavajo tudi oblasti kot pravega predstavnika vseh vojnih invalidov. Podpore, ki jih deli socialno ministrstvo za invalide, se nakažejo tej organizaciji. Zgodilo pa se je že večkrat, da so govorili o poneverbah v glavnem odboru in tudi več sodnih procesov je bilo že zaradi tega. Zdaj imajo invalidi znova podobno afero: 25 glavnih odborikov je obtoženih poneverb, češ, da niso izplačali invalidom vsega denarja, ki jim

ga je ministristvo nakazalo. Okrog 250.000 Din so si pridržali. Proces se je začel te dni v Beogradu in je bil tudi preložen, ker je treba zaslišati še nekaj prič.

Se podobna afera. — V Beogradu so imeli te dni še en podoben proces glede poneverb. Tu gre za še večje vsote. Obtoženih je bilo nekaj uradnikov finančnega ministristva, da so poneverili 740.000 dinarjev državnega denarja. Glavni krivec je pripravnik Dobrosav Živković, ki pa so mu pomagali s površnim opravljanjem službe še drugi višji uradniki. Denar nakazujejo naslovnikom povečini po poštni hranilnici. Živković je izpisal poštno nakaznico in nanje dvigal denar na imena ljudi, ki jim je bil denar poslan, če po poštni hranilnici. Živković je na razpravi priznal dejanje in dejal, da pač ni mislil, da bodo prišli stvari na sled. Obsojen je bil na sedem let ječe, soobtoženec pa na 2 leti. Povrniti morajo tudi vso škodo. Ti obtoženci, ki so oškodovali državo skoroda na milijon, seveda niso prišli pred državno sodišče za zaščito države, kamor bi prav za prav spadali vsi taki in podobni tiči. In samo taki.

Smrt v Ljubljani. — V nedeljo 19. febr. se je dogodila na šentpeterskem nasipu smrtna nesreča. Usnjarski mojster Blaž Setničar se je smukal okrog drevesa na nabrežju, na lepem pa mu je spodrsnilo in zdrsel je po bregu v Ljubljanko. Nič hudega bi se mu najbrž ne pripetilo, če ne bi bil zadet z glavo naravnost v kol, ki jih je mnogo zabitih v strugo Ljubljanke. Setničar je pri tisti priči oblekal v suhi strugi mrtve. Ko so prišli gasilci in ga potegnili po lestvah na breg, je bil mrtve. Zapuščena žena in tri otroke.

Nameravan samomor. — V Beogradu se je 17. febr. strmo glavila v Donavc Fani Pinto, porodu Slovenka. Opazili so jo ribiči, ki so jo potegnili na breg in spravili k zavesti. V smrt je hotela zaradi bede, v kateri živi z možem, ki je že dalj časa brez dela in še bolan.

V smrt je hotel. — V Mariboru si je nedavno na poledeneli cesti poškodoval nogo 39-letni železniški sprevodnik Anton B. Nogo so mu morali v bolnici odrezati. Zaradi tega je bil takoj odpušen iz državne službe kot neporaben. To ga je gnalo v tak obup, da si je hotel vzeti življenje. Na stanovanju je bil z lepim nožem hotel preobiti srce ter se trikrat močno sunil v levo stran prs. Prepeljali so ga v bolnico, kjer mu bodo skušali rešiti življenje. Rane so namreč zelo nevarne.

Umrli so: na Studencu pri Ljubljani vratarjeva žena v zavodu za umobolne Kristina Hribar, stara 33 let, v Laškem lastnica penziona Schönerjeva, v Ljubljani Karlina Carner-Eckert, zasebnica, v celjaki bolnica kolarski mojster Jakob Wusser, star 72 let, istotam brezposelni kamnosek Leon Finkler iz Modra pri Mariboru, v Gaberškem pri Celju 62-letni posestnik, kovač in gostilničar Andrej Malgaj, v Kozjem šolski upravitelj Franc Stauffer, v Zalogu pri Ljubljani Matilda Mejac, stara 67 let, v tujaki okolici pa: Janez Škofič, posestnik v Krčevini, Janez Petak, posestnik v Podvinčih, star 68 let, Marija Gregorec, posestnica v Rabeljnih vasi, stara 64 let, Ana Osojnik, posestnica v Kicariju, stara 71 let, Marija Potrč, posestnica v Janeševcih, stara 68 let, v Konjicah je umrla najstarejša tamnja občanka, učiteljeva vdova Katarina Pučnikova, stara 94 let.

Pismo iz Clevelanda

Mladina se ne briga za tehnokracijo. Mogotci inkoriščajo paniko. Vlada v bančnem businessu. Bankirjev očenah. Kdo je Suša?

Predavanje, katero sta priredila klub št. 49 JSZ in 32nd Ward Branch S. P. dne 7. t. m. v Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu, je bilo prilično dobro obiskano. Nagajal je dež, ki je nedvomno sadržal mnogo ljudi doma. Predavala je družica Elden La Marr o tehnokraciji. Predavanje, ki so mu navzoči pozorno sledili, je trajalo pol ure, nakar se je pričela "privatna zabava", ki je trajala do polnoči. Zanimivo se mi vidi ugotoviti, da se je po končanem predavanju napolnila dvorana z mladino, ki je sunaj čakala konca predavanja. Vidi se, da naši mladini ni do tega, da bi se kaj naučila, da se zanimajo edino le za "good time"... In zdi se mi, da imamo baš zato tako alabe čase, ker si večina Američanov tišči ušesa z obema rokama, kadar jim kdo govori kaj pametnega, z odprtimi ušesi pa poslušajo idiote in zavajalce ter razmišljajo o "gud tajmu"...

Naši kapitalistični gospodarji niso neumni in snajo izrabiti zase vsako stvar, tudi krize in panike. Ko smo pred par tedni zašli v denarno krizo, ki je rezultirala v začasnem suspendiranju "zlatega standarda" in v "bančnem prazniku", so se delodajalci domislili, da bi se dalo iz tega skovati lepega dobička, zato so brž "začasnno" znižali plače svojim delavcem in nameščencem, češ, banke praznujejo in ne kaže nam drugega kot znižati vam mezde in plače. Nekateri delodajalci v Clevelandu so odtrgali kar polovico plače svojim nameščencem! Seveda, če bi bili pošteni, bi rekli: Ker vam zaradi bančnih omejitev ne moremo izplačati polne plače, vam bomo dali toliko in toliko preostanek pa vam bomo izplačali pozneje, ko se razmere uredijo. Ampak kapitalist ne sme biti pošten, če noče, da ga ne ugonobijo njegovi lastni bratje v Kapitalizmu. Neupošten sistem ne more napraviti ljudi poštenih.

Denarna kriza je deloma začasnno rešena in "zdrave" banke zopet odpirajo vrata. Nekatere bodo morale počakati reorganizacije ali likvidacije. Kdor ima svoje prihranke v kateri izmed slednjih, se lahko tolaži z zagotovilom predsednika Roosevelta, da se bo zvezna vlada potrudila, da obvaruje vlagatelje prehuđe izgube. Bankam, ki jih bo treba reorganizirati, bo pomagala vlada s tem, da bo investirala svoj denar vanje. Tako, vidite, smo prišli do tega, da je zvezna vlada začela v bančni business in bankirji se tega veselijo, čeprav se ni dolgo tega, ko so se s vsemi štirimi protivili vmešavanju vlade v posvečeni privatni bančni business... Nemara ne bo več dolgo, ko socialistov v Ameriki ne bodo več smatrali za radikale...

Bankirjeva molitev: Oče naš v Washingtonu, daj nam proste roke, da bomo lahko nemoteno spekulirali z ljudskim denarjem ter aleparili neumne "suckerje", da nam bo dobro na zemlji. Ne vtikaj prste v naš business, ki je posvečen prijavni zadevi. Kadar pa bomo temeljito zafurali in nam bo grozila poguba, tedaj, oče naš,

pa nam pridi na pomoč, napolni naše blaginje, očaj naše smrtnjene investicije, vrni nam zaupanje vlagateljev, nato pa se lahko lepo umakneš v svoja sveta nebesa ter zopet prepusti vlagatelje in njihov denar nam — do prihodnjega poloma, ko te bomo zopet potrebovali. Takšen bodi, pa ti bomo hvaležni prizigali kadilo ter te slavili na vekov veke, amen.

V Enakopravnosti se je pojavil zadnje čase nov dopisovalec, po imenu A. Suša. Rojaki so seveda radovedni, kje ta človek živi, koliko čevljev in inčev je visok, če je plecat ali šibek itd. Je že tako, da se naši ljudje ne zanimajo toliko za vsebino napisanega, kolikor za osebo dopisovalca. Strašen firbec jih muči, dokler ga ne izvožajo. Potem pa jih več ne zanima toliko. No, jaz šelim, da bi Suša še ne iztaknil tako kmalu, naj jih radovednost malo muči, te firbene ljudi.

Tone Podgoričan.

Zahtevajo poddržavljenje bančnega sistema

Razglasitev bančnega praznika zmanjšala aktivnosti v industriji

New York. — (FP) — Dr. John Dewey, načelnik Lige za neodvisno politično akcijo, je poslal predsedniku Rooseveltu pismo, v katerem ga urgira naj podvzame akcijo za poddržavljenje bančnega sistema in kreditov. Skoro istočasno je Darlington Hoopes, socialistični poslanec v pennsylvanski zakonodaji, predložil resolucijo, da državna legislatura zahteva od kongresa socializiranje bančnega sistema. Kongres naj bi takoj povečal delokrog poštne hranilnice ter ustanovil banko, katero bi lastovala in obratovala federalna vlada. Hoopesova resolucija je v skladu s stališčem, ki so ga o tem vprašanju zavzele nekatere socialistične grupe.

Paraliza, ki je sledila razglasitvi bančnega praznika, je znižala industrijske aktivnosti po vsaj četlet. Celotna informacija je Washingtona, da bo vlada uknila zlati standard in začela tiskati bančne note, ki ne bodo kriti s zlatom, niso navdale lastnikov tovarn z novim pogumom. Večje število naročil za industrijske produkte, ki so jih prejeli, je bilo kasneje preklicanih. Vsa dela je bila vršena v novo paniko.

V New York so pričela prihajati poročila s vseh strani Amerike o zapiranju tovarn. Industrijske aktivnosti so bile na nizki stopnji že v mesecu februarju in mnogi so domnevali, da ne morejo pasti nižje, ne da bi temu sledila katastrofa. Toda po štirih tednih bančnega praznika v Michiganu in po enem tednu popolnega poloma kreditne strukture so bile bizniške aktivnosti skoro ustavljene. Veliko število oblačilnih tovarn v New Yorku, med temi par največjih, je moralo ustaviti obrat in zapreti vrata, ker so trgovci preklicali naročila. Njihove vloge v bankah so bile "smrtnjene" po razglasitvi splošnega bančnega praznika.

Opazovalci situacije pravijo, da bodo morale delavske unije revidirati svoje stališče, na katerem so vztrajale doslej. V to jih bodo prisilile napovedi o bližajoči se inflaciji. Do sedaj so se borile proti možnim redukcijam, odlej naprej pa bodo morale gledati, da dobe svoj delež od inflacije.

Amerika bo opazovala spor med Japonko in Ligo

Washington, D. C. — Hugh E. Wilson, ameriški poslanik v Švic, je pooblaščen, da sedi kot molčeči opazovalec v odboru Lige narodov za nadaljnje akcije proti Japonaki. Združene države so edini nečlan Lige, ki imajo opazovalca v tem odboru. Sovjetska Rusija, ki je bila povabljena, noče biti zraven.

Radikalije v filmski industriji

Hollywood, Cal. — Filmski magnati nadaljujejo s radikalnimi plač. Tri največje filmske kompanije so pravkar nanizale, da bodo znižale plače tistim, ki prejemale manj kot \$60 na teden, za 25%, tistim ki prejemale več, pa za 50 odstotkov.

Za razorožitev in mir

Svetovno gospodarsko krizo bo mogoče premagati samo na ta način, če bodo našli vojni dolgov in vojna oboroževanja, ki danes nujno obremenjujejo celotne narodne dohodke in onemogočajo sploh vse delo v narodnem gospodarstvu in sicer, svoj konec na ta ali oni način. Danes morajo vsi narodi samo delati, da bi plačali zadnjo vojno in da pripravijo novo prihodnjo vojno. Ker so izdatki za vojne oborožitve in vojne dolgove tako veliki, so tudi davki tako visoki in je brezposelnost tako visoka, kajti države morajo iz svojih narodov dobiti zadnje groše, da izvedejo obe zgoraj navedeni nevarni nalogi. Zaradi tega se je Mednarodna združena ženska gilda vedno borila za razorožitev in je skupno s ostalimi ženskimi organizacijami storila vse, kar morejo šene splošni storiti, da pripomorejo k zmagi razorožitve. Sodrugi Artur Henderson, predsednik razorožitvene konference, je poslal omenjenim ženskim gildam takole pismo:

"Zahvaljujem se Vam za poziv, ki ste mi ga poslali in v katerem zavzimate do teških, v katerih se nahaja razorožitvena konferenca, svoje stališče. Ni mi treba še posebej Vas zagotoviti, da sem bolj kakor kdajkoli prej prepričan o važnosti, ki jo lahko vrši javno mnenje na zagotovitev svetovnega mira s pomočjo razorožitve. Priblizuje se čas, ko bo morala pasti velika odločitev med politiki in narodi, ki hočejo imeti mir ter med onimi, ki hočejo imeti apet vojno. Za ta veliki trenotek bo potrebna podpora od vsakega državljana in vsakdo bo moral pomagati, da bo imelo naše delo tudi uspeh.

Vaš Artur Henderson."

O delovanju Mednarodnega ženskega odbora, ki je bil ustanovljen z namenom, da se zagotovi ženam trajen vpliv na razorožitveno konferenco, nudijo tele številke dragoceno poročilo: Odbor, ki mu pripada 15 ženskih organizacij s skupno 54 milijoni članic, med njimi tudi združena ženska gilda, je imel 30 sej in je razposlal 621 informacij časopisu vsakega sveta, raznim državnim in drugim osebnostim. Poleg tega so bile razposlane ali natiskane še obsejna dela, da se v njih zavzame do nalog konference in pa k načrnu, kako naj se razoroži, potrebno stališče. Na posamezne pridružene državne ali narodne organizacije je bilo razposlanih poleg zapisnikov sej in zborovanj še 83 okrožnic, 600 volčanih papirjev in 98.000 kosov odčitnega papirja je bilo uporabljenih za razmnožitev vsakega telesa. Razposlanih in sprejetih je bilo 10.880 poštih pošilk in rešenih je bilo 1960 telefonskih klicev. Vsa petek so se vrle v Ženevi diskusije o vseh mirovniških vprašanjih. Poleg izredne prošnje razorožitveni konferenci so imele ženske tudi še posebno sejo oz. sestanek s predsednikom konference s. Hendersonom in razpravljale so s mnogimi narodnimi oz. državnimi delegati na tej konferenci. Poleg tega so imele tudi dve konferenci s zastopniki tiska. Prav gotovo, da je vse to veliko in obsešno delo.

Bolj kakor kdorkoli prej je potrebno, da se borimo za misel razorožitve, kajti če se ne bo posrečilo razdreti in razrušiti orožja, grozi človeštvo nova vojna in z njo propast poslednje kulture in blagostanja. Pomanjkanje in beda narodov je mogoče olajšati samo na ta način, če bodo ti narodi delovali skupno, če bodo izmenjavali svoje medsebojne dobrine, če si bodo medsebojno pomagali in skrbeli za to, da pojde vsem ljudem na svetu boljše kakor danes in da bo odpravljeno in premagano pomanjkanje, ki duma na svetu vlada.

Vere v ta cilj ne smemo izgubiti, kajti ona je edina luč, ki nam v tem pogledu še svetlokaži mrak in temo dananjosti.

(Cv. K.)

Za njo se naročil Pridvino ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v Ameriki? To je edini dar, ki ga moremo dati, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v Ameriko.

BRIGGS MANUFACTURING CO. No. 57 52277

DETROIT, MICHIGAN

291243

305 315

291243 - O. SELSTRA

EXACTLY \$60009515 \$60009

TO PEOPLES WAYNE COUNTY BANK

DETROIT, MICH. 5-10

Se den plačlilni ček Briggs Manufacturing Company v Detroitu. Ta ček je bil izpisan šele, ki je dva tedna hodil v tovarno, preden je izšel iz 42 ur in delala je 19 ur proti plačilu od 1000 in "zaslužila" \$1.29. Druška ji je odbila \$1.29 za insurance in izplačala delala—devel caslov. Samo vednja na dele in z dela stane 90c, kje pa so drugi stroški. Stavka v Briggsovi tovarni je trajala.

Zgodba idealista Marka

Spisal Zvonimir Kosm

"Uganil si!" se je zasmejal kovač Krejči rezko. "Z ravnateljem sem imel opraviti, da — kar na lepem me pokliče danes popoldne k sebi v pisarno in mi reče: 'Andrej Krejči — kaj je vendar z vami? Saj niste za nobeno rabo ... prepočasni snazite stroje ... Res je, ene roke nimate — toda jaz nisem bog, da bi vam dal, kar vam manjka ... Štirinajst dni bom še počakal, ker sem usmiljen človek ... potem pa si poiščite drugo službo! Jaz rabim zdravih, krepkih ljudi z zdravimi krepkimi rokami in ne — pohabljenec. Vi spadate pravzaprav v bolnico in ne v tovarno ... Tako je ta stvar. Zapomnite si, kar sem vam sedajle povedal, Andrej Krejči, in — srečno pot!' — Tako je komedija se mi je pripetila danes, Marko. Kaj imaš ti k temu pristaviti?"

"To, da je ta človek, ki se imenuje ravnatelj, navaden podlež brez vsakega srca; če bi bil tako zver ustrelil, bi storil dobro delo in še veliko zaslužnje bi imel navsezadnje v nebesih ... A kaj boš napravil sedaj ti, Dreja?"

Kovač je za hip obstal.

"Jaz? Kaj naj napravim? ... Če dobim kje službo — dobro, če ne — ampak na to niti ne mislim ne ... saj se vendar že bliža tisti čas, ko se bomo vzdignili!"

Marko se je naglo akonil k njemu.

"Tudi ti kaj opazuješ, Dreja? ... Dobro oči imaš, brate ... bliža se tisti čas ... tudi meni se zdi, da se bliža ... Povsod se širi nezadovoljstvo, draginja raste, davki so vedno večji, delamo in garamo pa skoraj napol zastoj tem krvosom ... nemogoče je, da bi šlo dolgo tako naprej ... V kratkem pričakujem, da bo izbruhnila splošna stavka ... in takrat bo pičila kaša, se bodo vzdignile tudi barake ... Dvojen boj bo to ... ampak meni gre tu predvsem za to, da izpolnijo barake svojo nalogo — drugo bo prišlo potem samoočebni ..."

V vedno globlji mrak so tonile barake; kakor v močvirje pogreznjeno se je zdelo to mesto bede in revščine, mesto lesenih sten in črnih, trhljivih streh, s katerih je kapljal dež — nikdar suha, zmerom mokra lica vdov in sirot; in luči od nikoder — nerazsvetljeno je bilo to bedno mesto, kakor da je na smrt obsojeno ...

"Greš domov, Marko?" je vprašal kovač.

"V mesto pojdem," je povedal Marko. "Obljubil sem včeraj Senčarju, govorniku, ki mi je posodil zadnjič tisto knjigo, da se oglasim danes zvečer pri njem ... Ali greš z menoj, Dreja? Potrebna sva svežega zraka, potrebna sprehoda, da se nekoliko izkadi iz naju strupeni sopar, ki sva ga uživala čez dan v tvornici ... Toda ti si truden, Dreja, — ni res tako?"

Kovač se je moško vzravnaval in se udaril po prsih.

"Da ne boš mislil, da sem kakšna uboga, krecasta reva, ki mu je še pot od postelje do stranišča predolga — pa grem! Saj že dolgo nisem imel prilike gledati malo bolj od blizu tiste svetle, visoke palače in tiste napete, rejene 'nadjudi', ki se v avtomobilih vozijo po gladkih ulicah med palačami ..."

In krenila sta proti mestu. V vrhove obcestnih kostanjov se je lovil veter, dež je škropil posevno, z vej so padale težke, okrogle kaplje trdo in cmokaje kovaču na vegasti klobuk in polzele Marku po pelerini navzdol. — V daljavi so migljale električne luči.

Delavsko vprašanje in Vatikan

"To je nov dokaz, da pravi kristjan ne more biti socialist."

— ("Slovenec", 8. 12. 1932.)

Iz Chicaga, Ill., smo prejeli nov prispevek k razpravi o papeški encikliki "Quadragesimo anno", ki jo je izdal Papež Pij XI. lani o socialnem vprašanju. Zdaj, ko "Slovenec" neprestano opozarja svoje delavske pristane na razne ugotovitve v tej okrožnici, ne bo odveč, če se ozremo tudi mi še na brošuro, ki jo je izdala Prosvetna matica Jugoslovanske socialistične zveze kot VIII. zvezek svoje knjižnice pod nazivom "Papeževa enciklika raztrgana." Po angleškem viru, ki ga je oskrbel znani ameriški socialistični pisatelj James O'Neal, priredil Ivan Molek, Chicaga, Str. 56.

Brošura je razdeljena na 18 poglavij, kjer se uvodoma ugotavlja zmote papeške enciklike, potem pa so navedena dejstva, kako je papeštvo s svojimi enciklikami na delavski razred koristilo res — kapitalizmu. Ugotavlja se, da verska razcepjenost delavstvu samo škoduje. Vera ne more preprečiti krize, dasi mimogrede rečeno, "Slovenec" z dne 15. junija l. l. piše, da je kriza "od Boga ljudem naložena pokora, ker se ljudje sami nočejo pokoriti."

Vera ne dela nobene razlike

"Dobro so si prižgali leščerbo!" je dvignil kovač pest in si popravil klobuk na glavi. "Mi živimo in tavamo tukaj v večnem mraku in temi, za nas ni luči — tam pa si svetijo, kakor da bi imeli vsak večer in vsako noč do jutra svatbo ..."

Marko je pomenljivo pomežiknil.

"Pa jim bodo posvetili še mi, da se jim bo svetilo še bolj ... ampak posvetili jim bomo z drugačno svetlobo, kakor so je vajeni sedaj!"

Že so bile bliže luči iz daljave, od vseh strani se je bleščalo in migljalo. Cesta je zavila na dolg betonski most; široka, od deževja narastla reka je leno valila svoje rumene valove v daljavo — nekje za ovinkom je zabrzgalo, majhen parnik je sopihajoč rezal blatno vodovje po reki navzgor. Prve svetle, ponosne hiše so zaštrlele ob cesti v nebo, iznad streh so visoko zakipeli lesketajoči se stolpi in kupole cerkev. Marko in kovač sta stopila na gladki trdi tlak mestnih ulic, potopila se v šumečo, od vsepovsod migljajočo žarko svetlobo. Eleganti avtomobili so hropeli in bliskoma izginjali v to svetlobo, kočije so drdale mimo — na mehkih sedežih so se ugrezale široke gospe, izpod dragocenih pokralov so žareli tolsti obrazi z smehljajočimi se sladkimi očmi ...

V razkošnem sijaju lesketajoče se fasade palač, vrstečih se druga za drugo, v šumu vrveža množica v baržun oblečenih in z briljanti okrašenih, od debelosti počasi gugajočih se človeških moških in ženskih teles po trotoarju, po ulicah plavajoči zvoki godbe, vabeče na ples, odmevi vriskanja, petja in razigranega smeha v bleščajočih dvoranah — vse je napravljalo vtis izobilja in prebrenosti. Ulice so bile svetle, kakor pomite, nikjer ne prahu, ne blata, tako da je kovač Krejči nehote iztegnil roko: nobena kapljica mu ni kanila iz neba na dlan.

"Se bog, se mi zdi, je na strani teh humcov! ... se je razjezil kovač. "Tam zunaj pri barakah lije in dežuje, da je že vse pod vodo, tukaj pa imajo lepo suho ... kakor v paradizu ... Imenitno jim je ocedil Harbek ulice, da se tako svetijo; za plačilo — brco v hrbet; zdaj gotovo že leži doma v baraki in hrope v spanju ..."

Marku je krožil pogled po palačah in drugih podobnih ošabnih stavbah.

"Glej, Dreja, kaj vse so naredile delavce roke! Nekaj veličastnega so ta visoka poslopja ... Kakšna razlika, če primerjaš to z barakami! In vendar je oboje delo delavčevih rok ... barake, postavljene v naglici za vojaštvo, in palače, zgrajene z največjo skrbnostjo in trudom v dobi več let.

Človek bi mislil, da bo stanoval delavec, trpin v teh lepih hišah in palačah, ki jih je tudi sam sezidal, da bo vsaj na stara leta deležen sadu svojega dela. Toda ne! On stanuje v polomljenih, zapuščenih barakah, ki se je v njih gnetlo med vojaško vojaštvo — on, večni trpin, ki bi po vsej pravici spadal v te lepe, svetle domove, v katerih se šopirijo namesto njega največji lenuhi, oderuhi, tatovi in lopovi v fraku in cilindru. Tako je pravica na svetu — komu bi se v sveti jezi ne zabliakale oči, kdo bi ogorčen ne stisnil desnice v pest?"

Srečala sta čokatega trebušnika s košato brado; počasi se je pomikal proti hotelu, sopihal in držal črni cinder, kakor posodo vseh skrivnosti, v zalitih okroglih rokah.

(Dalje prihodnjak.)

med kapitalisti. Katoliške mezde ni in katoliškega standarda tudi ne. Delavke in gospodarske razmere se ravna po čimniteljih, ki nimajo nič skupnega z vero. Kapitalizem ne pozna nobene vere, dasi so kapitalisti lahko pristajali vseh ver. Zakaj naj bi jo delavci v boju s kapitalom poznali? Seveda je koristno za delodajalce, če se delavci prepričajo zaradi ver in so potem razcepjeni in skregani. Takozvane krščanske strokovne organizacije, ki jih je priporočal v encikliki "Rerum novarum" papež Leon XIII., se niso obnesle. Delavstvo širom sveta jim noče slediti.

Leonova in Pijeva razlaga socializma sta v protislovju. Pij je popravil Leonovo definicijo, pa kljub temu daje Leonu priznanje za napačno obsojanje socialistov. Leon je smatral, da socialisti izključujejo vsako privatno imetje za posameznika. Pij pa smatra, da zunaj socializiranega imetja še ostaja široko polje za privatno imetje. To je velikanška razlika.

Leon priznava in ne priznava razrednega boja. Delavce je treba rešiti in jih ni treba rešiti. Protislovja so tu in rezultat štiridesetih let je: Dobrodelnost ni rešila socialnega vprašanja in Pij priznava, da se krščanski kapitalisti ne ozirajo na krščanska načela. Nerač in nehoti priznava pa tudi razredni boj. Saj vendar pravi: "Delavci so ljudje; ne ščivina, zato ne morejo biti kupljeni in prodani kakor kakšno pa je izjavil 17. junija 1931, da

Papež obsoja socializem, angleški katoliški kardinal Bourne

Pijeva enciklika ne brani katoličanom, da bi bili člani delavske stranke. Naš sociolog Aleš Ušeničnik pa je drugega mnenja (gl. str. 58 in 59. slov. izdaja). In naši "krščanski socialisti" so proti Alešu za Bourna. Se zelo so užaljeni, če jim rečeš, da njih ime ni pravilno. (Gl. Delavsko Pravico.) Kratkotomalo: Po amer. kat. magazinu "America" je v angleškem parlamentu 25 katoličanov in 17 od teh pripada delavski stranki! Torej sedemdeset katoličanov, ki so obenem socialisti! Ampak kardinal Bourne jih amatra za dobre katoličane! Voditelji stranke jih pa tudi še niso obtožili, da so slabi socialisti!

Sicer pa pogledimo resnico: Katoliški policaji prepejajo v Ameriki katoliške delavce v interesu protestantskih in židovskih kapitalistov! In narobe: V Elizabetu, Tenn., so pa ob nedavni veliki stavki v tovarnah protestantski mestni uradniki terorizirali protestantske delavce v interesu nemakega katoliškega magnata! Vera pri kapitalistovem žepu izgubi svojo prvotno barvo in se spremeni v internacionalni in medverski mamonizem in dobičkarstvo.

In ko je 3. avg. 1920 izbruhnila stavka katoliških grobarjev na katoliškem pokopališču Calvary v New Yorku, je bil delodajalec, katoliška župnija sv. Patriarha. In najprej so najeli stavkokaze, ki so kopali in pokopavali mrtvece ob močni policijski straži. Med tem so izbruhnili v borbi s stavkokazi krvavi izgredi pred vrati pokopališča. Eden stavkar je bil ustreljen. Ubil ga je eden od katoliške cerkve najeti stavkokaz, ki so se peljali v avtobusih na delo. Stavka je trajala okrog dva tedna. Grobarji so bili poraženi. Vrnili so se na delo po starih pogojih. Katoliška cerkev je se pomoglo politije strla njih stavko in jih prisilila, da so sprejeli njene pogoje. V tem delu razrednega boja je cerkev postopala kljub vsem enciklikam natančno tako, kakor postopa vsak drugi delodajalec.

S katoliškimi strokovnimi organizacijami se delavstvo samo razdvaja, in primer iz Kanade uči, da so tam v onih provincah, kjer so se delavci kavalirali zaradi vere in tako zanemarjali boj s delodajalci, danes najslabše plačani. To je provinca Quebec, kjer je povprečna letna meza delavca za sto dolarjev manjša od letne povprečne meze v ostalih provincah Kanade. To je rezultat delavske razcepjenosti, ki jo je izzvala katoliška duhovščina v imenu Leonovih socialnih načel!

In kakšna je naloga socialističnega gibanja? Socialisti se bore za materialne koristi vseh delavcev brez razlike kaj verujejo in katere narodnosti in politično. Saj je kapitalistično zatiranje in izkoriščanje tudi medversko in nadversko. In vsa druga izkoriščanja tudi. In vsak dober in vsak slab delavski zakon učinkuje enako na vse delavce ne glede na to, kake vere so. Iz tega razloga bi morali vsi delavci opustiti svoje verske predsodke in svoja verovanja zunaj dvorane, kadar zborujejo o stvarih, ki se tičejo vseh enako.

Vsi delavci bi se morali zavestati svojih skupnih interesov. Lastniki industrij delajo skupno. Med njimi ni verskih skupin. In v Ameriki imajo še spomine iz dobe sužnosti, ko so katoliški veleposredniki brez zadržka prodajali sužnje katoliške vere kakor oni drugih ver. Cerkev same so imele sužnje, ki so jih podedovale na smrtni postelji. Vse krščanske cerkve so zagovarjale suženstvo; vse so črpale citate in argumente v prilog suženjstva iz svetega pisma. In črno košni lastniki vseh ver so se skupno z belokožnimi lastniki vseh ver borili proti osvoboditvi sužnjev!

Intenzni gospodarjev ne bili vedno in povsod enaki in ta skupnost interesov je bila v gospodarskem izkoriščanju sužnjev, tlačanov in delavcev brez razlike ver. Da se več zasluži: je medverski in nadverski cilj vseh kapitalistov!

Zaradi tega bi se delavci ne smeli cepiti versko in ne politično. Kapitalizem je postal prokletstvo po vsem svetu. Na stotine delavcev tiči v neizmerni bedi. Ti milijoni delavcev lahko odpravijo to prokletstvo — in morali bi ga odpraviti. Vendar edini in enotni naj bodo!

Ključ do rešitve socialnega vprašanja je vprašanje, kdo bo posedoval kapital. Ne vera — ampak

kapitalizem proti socializmu, izkoriščanje proti svobodi, avtoritacija kapitala proti demokraciji dela, privatni dobiček proti človeškemu blagostanju, krušne linije proti zadržanemu zadovoljenju, vojna proti miru, nevarnost proti gotovosti, industrialna kriza proti socialni kontroli.

To je na tehtnici v boju med kapitalizmom in socializmom, med kapitalizmom in delavcem. Delavec, izbiraj!

To vse so glavne ugotovitve s. Oneala, ki hoče posvariti ameriško delavstvo, naj si ne pusti zavestati oči. V Ameriki še ni krščanskih strokovnih organizacij, in čas je še, da se delavstvo, ki je po značaju svojega dela in svojih ciljev — saj to ni pravo delavstvo, nego so to bili do nedavna večinoma ljudje, ki so prihli tja po bogastvo — že tako in tako šibko in brezmočno, še bolj ne razcepi in ne oslabi. Dejstva, ki jih Oneal navaja, so kar otipljiva in naše delavstvo bi moralo to brošuro, ki jo imamo v izvešču v omenjenem izdanju Prosvetne Matice JSZ v Chicagu po zaslugi s. Molka, malo bolje poznati.

H'koncu brošure je še kratko poročilo o 10-letnem delovanju Prosvetne matice Jugoslovanske socialistične zveze.

Brošuro toplo priporočamo. Naroča se pri "Prosvetni matici" Jugoslovanske socialistične zveze.

S—s v Del. Pol.

RAZNOTEROSTI

Proti nervozni nespečnosti pomaga staro, neškodljivo sredstvo: uho si zamašiš s koščkom vate, ki si jo namazal z vazelinom. S tem, da ne čuješ zunanjih šumov in trščah; se ti živci pomirijo in zaspiš.

Spolna zmogljivost je pri moškem največja med 20. in 30. letom, pri ženski približno desetletje pozneje.

Alkohol napravi človeka tolstega in mu skrajša življenje. Tudi zmerni pivci so slab riziko za življenjsko zavarovanje.

Siva možganska snov nekako 48 odstotkov, bela odstotkov vse možganske

Pred kratkim je minilo odkar je Billroth (29. jan. 1859-1919) izvršil prvo uspešno rezo želodca in sicer zaradi rak operacija je bila začetek v nes tako obsežne želodčne črevesne kirurgije.

Nedavno umrli znameniti nekolog Zangemeister iz leveca je našel metodo, po kateri se da s fotometričnim ultramikrofotografskim razvanjem mešanice iz serumu tove in otrokove krvi ugotoviti absolutno sigurno očetov kakšnega človeka.

Dezni srčni prekat ima polovično težo levega prekat. Levi prekat ima v srednjem pri moškem 11,5 mm, pri ženski pa 10 mm. lina desnega prekata je nekoliko 4 mm, za žensko pa mm.

Testo nastane z dodatkom delov vode na 100 delov m

SLOVENSKI ZENIT

Ce katero veseli modbiti se se javi, jaz sem star 27 bi se rad seznanil s slovenskim dekletom v starosti 18 do 20 ali z vdovo z enim otrokom. Žite slovensko ali angleško. Naslov: Frank Shaffar, Box 71, Saint Francis, Wyo. (Ad.)

ŽELIM DORITI

eno ali dve sobi s kuhinjo, osebo, in nekoliko prostora v na West Side okrog S. Law Ave., ali v bližini. Ponudbo pošiljajo na upravitelstvo 2657 S. Lawndale Ave., Chicago.

HAYES DENT OFFICE

Ustanovljen pred 30 leti

CENE SO ZMERNE

Preiskava zastonj

Nasproti Davis pro. v 2. nad. v stroju.

326 S. STATE ST.

V JUGOSLAVIJO

Prijetno je potovati na Hamburg-American Line parnikih v kateremkoli času, kajti opremljeni so s

STABILIZATORJI

(Anti-Roll Tanke)

ki zmanjšajo gibanje parnika na minimum.

Redna tedenska odprutja iz New Yorka v Hamburg s hitrimi šolskiimi vozovi do Jugoslavije.

OD NEW YORKA DO LJUBLJANE IN NAZAJ TRTJI RAZRED

\$171.50

Za podrobnosti vprašajte kateregakoli lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave. v Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerno, unjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4944

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa potrebna pojasnila